Hoofdstuk 2 - Financieel perspectief 2024 -2027

Onderstaand de structurele mutaties tot en met de besluitvorming van de raad september 2023, inclusief het meerjarige saldo van de diverse begrotingsjaren. De volledige recapitulatie van de begroting 2024 inclusief onderstaande voorstellen is opgenomen in hoofdstuk 3 van deze programmabegroting.

	Financieel perspectief 2024-2027				
Nr.		**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
1	Begrotingssaldo	2.218	2.017	2.880	-39
	Autonome ontwikkelingen				
2	Ontwikkeling Algemene uitkering	3.131	860	-2.959	-96
3	Ontwikkeling indexatie budgetten en kosten personeel en bestuur etc.	-1.616	53	40	0
	Reeds genomen raadsbesluiten				
4	Verwerking reeds aangenomen raadsbesluiten diverse taakvelden	-63	-50	0	-492
	Voorstellen programmabegroting 2024				
5	Structurele voorstellen Programmabegroting 2024	-1.195	0	0	0
6	Exploitatie en kapitaallasten investeringsplan 2024 Programmabegroting	-622	0	0	0
7	Niet volledig benut budget indexatie 2023	122	0	0	0
8	Raad december 2023 Rationeel Gebouwenbeheer	74	0	0	0
9	Raad november 2023 Extra accountantskosten	-32			
	Totaal Begrotingsoverschot/-tekort	**2.017**	**2.880**	**-39**	**-627**
10	Storting begrotingsoverschot 2024 eenmalig naar de algemene reserve	-2.017			
	TOTAAL BEGROTING	**0**	**2.880**	**-39**	**-627**

Ten opzichte van de perspectiefnota zijn de belangrijkste wijzigingen:
* de verwerking van de meicirculaire 2023;
* verhoging indexatie diverse budgetten van 2,5% naar 3%;
* verwerking genomen raadsbesluiten na de perspectiefnota, inclusief Tussenrapportage 2023;
* nieuwe voorstellen die opgenomen zijn in deze programmabegroting 2024.

Toelichting over bovenstaande onderwerpen

1 Het financieel perspectief start met het saldo van de begroting 2023, een overschot van € 2.218.000.

2 Vanuit het gemeentefonds wordt jaarlijks de algemene uitkering aan de gemeenten verstrekt. Drie keer per jaar ontvangen de gemeenten een circulaire van het rijk (mei/september/december), waarin de hoogte van die nieuwe uitkering wordt toegelicht. Ook wordt het verwacht meerjarig beeld geschetst. Bovenstaande meerjarenraming is gebaseerd op de Meicirculaire 2023, waarin de gemeenten met name voor de sterk verhoogde prijzen zijn gecompenseerd. Naast een aantal andere mutaties levert dit een verhoging op van onze uitkering met € 3,1 miljoen euro. In 2026 wordt onze gemeente met ongeveer datzelfde bedrag gekort. Het nieuwe kabinet zal een besluit nemen over de toekomstige hoogte van de algemene uitkering.

3 De noodzakelijke uitgaven van € 1,6 miljoen worden voor het grootste deel veroorzaakt door een drietal posten: indexaties (ruim € 1,2 miljoen), autonome (C.A.O.) ontwikkelingen personeelsbudget (€ 970.000) en aanpassing verdeelsleutel Veiligheidsregio ad € 420.000 voordelig. De gemeentelijke interne en externe uitgaven, inclusief de gemeenschappelijke regelingen, de BCF's en de overige gemeentelijke subsidies worden aangepast aan de verwachte prijsstijgingen. Voor 2024 wordt die begroot op 3%. Afgesproken is dat de GR'en 7,1% gecompenseerd krijgen. De verdeelsleutels van het gemeentefonds zijn aangepast. De uitkering van het gemeentefonds (deel Veiligheid) is de basis voor de bijdrage aan de Veiligheidsregio. Deze mutatie leidt ertoe dat onze bijdrage aan de Veiligheidsregio verlaagd wordt met afgerond € 420.000.

4 In het jaar 2023 zijn er diverse raadsbesluiten met financiële gevolgen genomen. Per saldo over het jaar 2024 is dat € 63.000. Onder andere is hierin meegenomen de verhoging van de toeristenbelasting en de forensenbelasting (€ 450.000). Ook het voordelig saldo van Tussenrapportage 2023 ad € 160.000 is hier verantwoord. Als extra uitgaven kunnen bijvoorbeeld genoemd worden; de Brug Kogerstrand, Toekomstbestendig Wonen, Budget Startersleningen, Regionale Samenwerking Sociaal Domein etc. Vanaf het begrotingsjaar 2027 is de structurele bijdrage aan De Bolder ad € 492.000 meegenomen. De komende jaren kunnen de verwachte verliezen door De Bolder zelf worden opgevangen uit hun reserves. De herrekening van begrote tekorten leidt tot een lagere dan eerder gecommuniceerde bijdrage van de gemeente. Lagere (inkoop)kosten en een hogere verwachting van de omzet zijn hiervan de hoofdoorzaken. Opgemerkt dient te worden dat er in deze begroting géén rekening is gehouden met De Bolder “nieuwe stijl”. De raad zal hierover apart geadviseerd worden.

5 In de Programmabegroting 2024 worden voor ongeveer € 1,2 miljoen aan structurele voorstellen gedaan. Deze voorstellen worden per programma toegelicht. In hoofdstuk 4B is een resumé van deze voorstellen opgenomen.

6 In hoofdstuk 5 worden de investeringsvoorstellen nader toegelicht. Ook zijn de investeringsvoorstellen per programma gerubriceerd. De extra kapitaal- en exploitatielasten bedragen afgerond € 620.000.

7 De raad heeft bij de begrotingsbehandeling over het jaar 2023 structurele middelen beschikbaar gesteld voor de verwachte prijsstijgingen over het jaar 2023. Dit toegekend budget is niet volledig benut in 2023, waardoor ruim € 120.000 weer toegevoegd kan worden aan de algemene middelen.

8 In de decemberraad van 2023 zal een advies worden aangeboden over het rationeel gebouwen beheer. De voordelige financiële consequenties ad € 74.000 worden in de begroting 2024 langs deze weg meegenomen.

9 Het nieuwe contract met de accountant voor de gemeente Texel en Leerwerkbedrijf De Bolder geeft extra kosten van € 32.000.Over de verdeling van de kosten (De Bolder en de gemeente) wordt de raad nog nader geïnformeerd.

10 Het structurele voordeel van de begroting 2024 wordt in 2024 eenmalig naar de algemene reserve gestort.

Sluitende meerjarenraming

Onze meerjarenbegroting is dus niet over alle jaren sluitend. De eerste twee jaren zijn de cijfers nog zwart, in de laatste twee jaren worden ze rood. De provincie Noord-Holland toetst onze begroting aan hun (jaarlijks wisselende) normen/eisen. Er wordt als eerste gekeken of de jaarschijf 2024 positief sluit. Voor onze gemeente is dat geval, waardoor we wederom over het jaar 2024 onder het provinciaal repressief toezicht zullen gaan vallen.

Na de verkiezingen voor een nieuw kabinet zal er ook besluit worden genomen over de hoogte van het gemeentefonds, waaruit de algemene uitkering wordt betaald. Tot nu toe is er flink gekort, waardoor voor alle gemeenten in 2026 een forse terugval in de inkomsten te zien is. Voor ons is dat afgerond € 3 miljoen.

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat bovenstaande meerjarenbegroting gevuld is met de laatst bekende besluitvorming (raad september 2023). Er zijn nog een aantal onderwerpen die op dit moment nog niet (geheel) financieel vertaald kunnen worden en dus niet financieel meegenomen zijn. De raad zal van iedere van deze onderwerpen een advies ontvangen. Voor een (niet uitputtend) overzicht zie het volgende hoofdstuk “Nieuwe ontwikkelingen niet meegenomen”.

Nieuwe ontwikkelingen niet meegenomen
(financieel, juridisch en/of beleidsmatig)

Organisatieontwikkeling
Vorig jaar schreven we dat onze arbeidsmarktpositie relatief goed was. Naast de relatief veel vacatures, wordt het steeds uitdagender om vacatures goed in te vullen. Daarnaast gaven we aan dat het hybride tijdperk het voordeel gaf dat we gemakkelijker collega's uit de regio, of zelfs nog verder weg vinden. De keerzijde is dat het hybride tijdperk het lastiger maakt om medewerkers te binden waardoor het verloop hoger is.

Tot nu toe kunnen we alles nog redelijk behappen maar soms piept en kraakt het. Dit komt onder andere doordat de omgeving snel veranderd en de vraag voor gemeenten groter en complexer wordt. Daarnaast vraagt werken in het hybride tijdperk om een andere manier van werken. Als laatste was er nog een procedurele aanleiding; het huidige programma 'Organisatie op Koers' liep af. Deze combinatie bood de kans voor een nieuwe aanpak waarbij we samen met de organisatie werken om een toekomstbestendige organisatie te blijven. 'Organisatie op Koers 2.0' draagt bij aan een gezonde en wendbare organisatie, en daarmee aan het kunnen verwezenlijken van de missie van de gemeente Texel: 'Wij zijn dienstverlenend en zelfstandig, met en voor Texelaars en partners.'

Als visie zijn daarbij de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Onze dienstverlening speelt in op de behoeften van de burgers, het bestuur, instellingen en bedrijven. We voorkomen dat Texelaars buiten de boot vallen.
- We werken in een flexibele, lerende en omgevingsbewuste organisatie.
- We werken samen binnen en buiten het eiland en bedenken oplossingen die toekomstbestendig en duurzaam zijn.

Vanuit deze missie en visie hebben we het programma 'Organisatie op Koers 2.0' opgezet met hierin vier programmalijnen. De onderwerpen zijn niet volledig nieuw, maar de winst zit in de integrale aanpak. Het gaat om de volgende programmalijnen:

1. Regionale Samenwerking 2.0;
2. Hybride Werken 2.0;
3. Gebouw 2.0;
4. Medewerker 2.0.

Wat gaan we doen?

- Voor de komende jaren tot en met 2027 wordt een integrale ontwikkelagenda gemaakt.
  - De ontwikkelagenda is te splitsen in praktische en strategische uitkomsten. In 2023 zijn we gestart met de invoering van de praktische uitkomsten. In 2024 starten we met uitvoering van de strategische uitkomsten.
- De ontwikkelagenda wordt gemaakt op basis van input vanuit de organisatie (inclusief bestuur) op de vier programmalijnen.
  - De resultaten van het Programma vormen de basis voor het MT jaarplan.
- Jaarlijks wordt gereflecteerd of we nog op koers liggen, op basis van de opgaven en ontwikkelingen van buitenaf en welke aanpassingen we moeten doen om op koers te blijven.

Organisatieontwikkeling kost geld; we kijken eerst naar bestaande budgetten. In 2024 komen we met een terugkoppeling richting de raad en indien nodig een samenhangend raadsvoorstel.

De Bolder

Het resultaat van De Bolder is de laatste jaren geflatteerd geweest door relatief lage kapitaallasten (lees afschrijvingskosten). In de respectievelijke jaarrekeningen is te zien dat sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 geen significantie herinvesteringen zijn gedaan. Zodoende is een belangrijk deel van de machines en installaties inmiddels volledig afgeschreven. Dat geldt ook voor het wagenpark. In de afgelopen 7 jaren is ervoor gekozen voorzichtig te zijn met nieuwe investeringen. De begrotingen vertoonden een sobere bedrijfsvoering. De onderhoudskosten voor het verouderde machinepark liepen op.

De dynamiek en ondernemingsopdracht van De Bolder, de verantwoordelijkheidsvraagstukken, de financiële kansen en bedreigingen vereisen een duidelijke (bestuurlijke) langetermijnvisie op de toekomst van De Bolder. Een en ander binnen de bredere context van het Sociale Domein op Texel. Dit is ook bij meerdere gelegenheden door de raad onderkend.

In 2022 is een proces opgestart om te komen tot een “Huis van Ontwikkeling”, en separaat maar parallel hieraan, een toekomstscenario voor De Bolder uit te werken. Beide processen zijn sterk onderling afhankelijk. Tijdens de raadsinformatieavonden in december 2022 en juli 2023 is de raad geïnformeerd over de ontwikkelingen tot dat moment en de geschetste toekomstvisie.

In afwachting van de behandeling van de notitie “Toekomst De Bolder” door college en raad worden voor 2024 al investeringen verwacht die niet langer uitgesteld kunnen worden. Immers, het bedrijf moet op een veilige en adequate wijze invulling kunnen blijven geven aan de missie en taakstelling. Voor een grotere investering waarvoor Europese aanbesteding noodzakelijk is, wordt – nog voorafgaand aan de begrotingsbehandeling – in oktober een voorstel bij de raad ingediend. De lasten hiervan zijn in de onderliggende begroting meegenomen. De tekorten van De Bolder lopen onder andere hierdoor in de komende jaren op.

In de notitie “Toekomst De Bolder” dient wel rekening te worden gehouden met een inhaalslag voor wat betreft investeringen, waaronder het gebouw (zie paragraaf weerstandsvermogen) en machinepark. Deze investeringen zijn gefaseerd gepland tot het jaar 2030. Dit gaat in verhouding met de afgelopen jaren hoge kapitaallasten met zich meebrengen. Deze extra lasten zijn nog niet meegenomen in de huidige meerjarenraming. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat dit zal leiden tot lagere onderhoudskosten en hogere opbrengst uit productie. Het totaalbeeld zal kunnen worden geschetst wanneer de notitie “Toekomst De Bolder” ook financieel is doorgerekend en vastgesteld door de gemeenteraad in december 2023.

Huis van ontwikkeling

Inmiddels ligt er een berekende financiële opzet voor het Huis van Ontwikkeling voor 2024. Hierbij wordt er meer aangestuurd op de inschakeling van medewerkers binnen het Sociaal Team en de Bolder.
De extra lasten voor de opzet van het Huis van Ontwikkeling komen hiermee voor 2024 op € 390.000. De functie van kwartiermaker is hierin begroot voor een tweetal jaren. Na 2026 is de huidige inschatting van de extra lasten € 350.000.

Deze cijfers zijn gebaseerd op een aantal ontwikkelingen die in de toekomst liggen. Het gaat hierbij om het nog realiseren van werving van openstaande vacatures, de mogelijkheid van inzet van bestaand personeel vanuit het Sociaal Team, het vinden van een locatie en daarmee samenhangende kosten van inrichting en ICT en opleidingskosten voor de vervulling van diverse functies. Het voorstel zal in december aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Basisscholen in stand houden in de buitendorpen

In het vervolg op de realisatie van “De Skool” worden de gebouwen van de basisscholen in de buitendorpen ook verduurzaamd. Deze kwaliteitsslag voor de schoolgebouwen is onderdeel uit de visie ‘Passend thuis nabij onderwijs op Texel’: ‘toekomstbestendige voorzieningenstructuur voor het primair- en voortgezet onderwijs’. Het schoolbestuur ontwikkelt daarvoor in overleg met de gemeente een plan. De financiële consequenties zijn nog niet bekend en daarom ook nog niet meegenomen in de programmabegroting 2024. In programma 5 is een voorstel opgenomen om externe expertise in te huren.

Wielerbaan sportpark Den Burg

De wielerbaan in sportpark Den Burg-Zuid wordt gerenoveerd. De technische levensduur is verlopen. De renovatie is nodig om de wielerbaan kwalitatief optimaal te houden. Dat is uitgangspunt van de gemeentelijke structuurvisie: in stand houden van kwalitatief goed geoutilleerde (buiten-) sportvoorzieningen. Het voorstel komt naar verwachting in de raad van december.

Incidenteel – structureel in relatie tot een materieel sluitende begroting

De provinciale toezichthouder heeft een handreiking opgesteld waarbij de regelgeving aangescherpt is, wat valt onder incidentele baten/lasten en structurele baten/lasten. Voor het begrotingsjaar 2024 en verder moet er bij de incidentele baten en lasten de onderbouwing getoetst worden aan de volgende criteria: aard, einddatum en materiële beïnvloeding. Voldoet een incidentele post hier niet aan, dan wordt deze als structureel aangemerkt.

Onderzoeken op rijksniveau Gemeentefonds

Op rijksniveau zijn er op dit moment nog geen nieuwe ontwikkelingen te melden over het opgestarte onderzoek “Verdeelsleutel Overige eigen Middelen (o.a. Toeristenbelasting)”. De uitkomsten worden in 2024 verwacht. In dit onderzoek wordt een meer gedifferentieerde benadering van de overige middelen (inclusief Toeristenbelasting) onderzocht.

Daarnaast zijn er gesprekken in Den Haag over de mogelijke uitbreiding van het gemeentelijk belasting gebied, waarbij de Forensenbelasting zou kunnen worden afgeschaft.